

TISKOVÁ ZPRÁVA

„Let’s be FAIR” – doporučení mezinárodní federace akademií věd ALLEA ke sdílení výzkumných dat a vědeckých poznatků v oblasti humanitních věd

Evropská federace akademií přírodních a humanitních věd (ALLEA) vydává novou praktickou publikaci, která se věnuje sdílení výzkumných dat a vědeckých poznatků v oblasti humanitních věd. Podstatou doporučení je, aby tato data byla „dohledatelná, dostupná, interoperabilní a znovupoužitelná“. V angličtině se pro tento účel pracuje se zkratkou FAIR, tedy „Findable, Accessible, Interoperable and Reusable“. Publikace je určena vědcům, sponzorům výzkumu, politikům a dalším aktérům ve vědě a výzkumu.

Obrovské množství dat dostupných v dnešním digitálním světě přináší nové příležitosti ve všech vědních oblastech, včetně humanitních věd. Digitalizace textů, obrazu a zvuku, video nahrávky a celá řada dalších typů digitálních dat, to vše významně posouvá možnosti výzkumu a zároveň mění způsob komunikace mezi vědci i používané metodologie.

Data je ale nutné spravovat a tato správa vyžaduje všeobecně uznávané postupy pro jejich další využití. V této souvislosti se ve vědě a výzkumu stále častěji prosazují tzv. [FAIR principy](#). Na tyto principy datového managementu přechází řada světových galerií, muzeí, knihoven i archivů, jejichž sbírky dat jsou pro výzkumníky z oblasti humanitních věd zásadní.

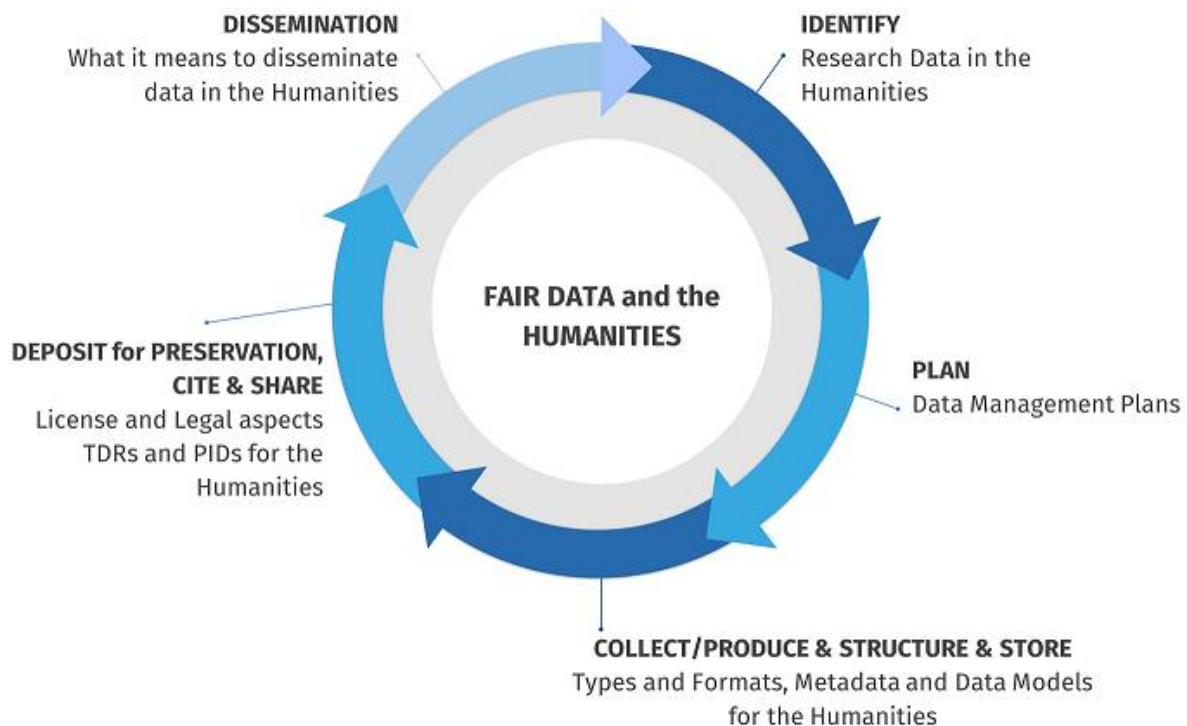
Publikace s názvem [Sustainable and FAIR Data Sharing in the Humanities](#), kterou nyní vydává federace akademií věd ALLEA, se snaží najít způsoby, jak převést tyto obecné principy do praxe. Zabývá se etickými, právními i technickými otázkami tvorby, ukládání, sdílení a publikace dat. A to způsobem, který zajistí, aby data byla „lehce dohledatelná, dostupná, interoperabilní a znovupoužitelná“, přesně podle požadavků principů FAIR.

Natalie Harrower, předsedkyně pracovní skupiny E-Humanities v rámci ALLEA, k tomu dodává:

„Abychom dokázali co nejvíce využít potenciál humanitních věd a také mohli účinně sdílet data napříč obory, potřebujeme společné chápání FAIR principů a shodu na jejich praktickém použití. Z diskusí mezi vědci je zřejmé, že tyto principy se ve vědě uplatňují stále více, a to i s ohledem na paradigma tzv. Open Science. Proto vydáváme tuto publikaci, která vědcům zejména z humanitních

oborů nabízí praktické rady a doporučení pro správu dat v souladu s principy FAIR. Doufáme, že tím přispějeme ke společné snaze o větší otevřenost vědy."

Publikace je rozdělena do pěti částí (viz grafika níže) podle životního cyklu dat: (1) identifikace, (2) plánování, (3) tvorba dat/shromažďování, strukturování a skladování, (4) ukládání do digitálních depozitářů pro citace a sdílení, (5) propagace. Pro každou fázi jsou navrhována praktická řešení a doplňující literatura.

Publikace byla připravena pracovní skupinou E-Humanities v rámci ALLEA a reflektuje poslední vývoj ve vědě a výzkumu v EU. Jejímu vydání předcházela několikaměsíční veřejný konzultační proces, během něhož ALLEA obdržela více než 200 námětů a připomínek. Všechny podněty byly pečlivě zváženy a zapracovány.

O stálé pracovní skupině E-Humanities v rámci ALLEA

Pracovní skupina E-Humanities se v rámci ALLEA cíleně věnuje problematice tzv. Digital Humanities a dále pak agendám Open Access a Open Science se zvláštním ohledem na potřeby společenských a humanitních věd. Zaměřuje se zejména na hledání konsensu ohledně společných postupů a všeobecně uznávaných standardů pro digitalizaci a správu výzkumných dat.

O evropské federaci akademií přírodních a humanitních věd ALLEA (All European Academies)

ALLEA – Evropská federace akademií přírodních a humanitních věd – byla založena v roce 1994 a aktuálně sdružuje přes 50 akademií věd z více než 40 evropských zemí. ALLEA vystupuje jménem svých členů na evropské i mezinárodní půdě, prosazuje vnímání vědy jako služby pro dobro celé společnosti a zprostředkovává mezinárodní vědeckou spolupráci napříč disciplínami i přes hranice států. Ve spolupráci se svými členy se ALLEA snaží o zlepšení mezinárodních podmínek pro vědu, poskytuje vědecké poradenství, které se opírá o ty nejlepší, nezávislé a interdisciplinární poznatky, a usiluje o posílení role vědy ve společnosti.

Kontakt pro média:

Kontaktní osoba: Susana Irlles, ALLEA Communications Officer, irles@allea.org

Volný překlad: Odbor mezinárodní spolupráce Akademie věd ČR